

Rakennusteollisuus

Kilpailulainsäädännön noudattaminen RT- liittoyhteisössä

12.1.2022

Kilpailulainsäädännön noudattaminen

- Rakennusteollisuus RT ja sen jäsenjärjestöt ovat keskenään kilpailevien yritysten yhteisiä foorumeita
- Kilpailunrajoitukset, joilla vahingollisia vaikutuksia, on kielletty kilpailulainsäädännössä
 - Kilpailua rajoittavat sopimukset ja menettelytavat ovat laittomia
 - Keskeisimmät kiellot koskevat kartelleja ja määräävän markkina-aseman käyttöä
- Rakennusteollisuus RT:n ja sen toimialajärjestöjen tehtävänä on noudattaa periaatteita, joilla turvataan tasapuolinen ja häiriötön kilpailu markkinoilla
- RT:ssä on laadittu ohje kilpailulainsäädännön noudattamisesta 2018 ja se on päivitetty 2021
 - Ohje on tarkoitettu RT:n, sen jäsenjärjestöille, jäsenjärjestöjen henkilöstölle sekä yrityksiä edustaville henkilöille, jotka osallistuvat edunvalvontatyöhön ja toimintaan
 - RT:n henkilökunnalle on järjestetty kattava koulutus aiheesta 10.1.2019 ja ohjeistus sisältyy uusien henkilöiden perehdytykseen
 - Vuonna 2018 tehtyyn ohjeeseen on laadittu 28.6.2021 lisäliite vuonna 2021 kilpailulainsäädäntöön tulleista muutoksista.

RT:n kilpailulainsäädännön noudattamisohje

- Ohje auttaa tunnistamaan järjestötoiminnassa tilanteita ja menettelytapoja, joihin liittyy tyypillisesti kilpailuoikeudellisia riskejä
- Ohjeen tarkoitus varmistaa, ettei järjestön toiminnassa synny kilpailuoikeuden kannalta kiellettyjä tilanteita
- Ohje ei anna tyhjentävää vastausta ja tapauskohtaisesti joudutaan arvioimaan lainsäädännön soveltamista etukäteen
- Ohjeistus keskeisten kilpailusääntöjen huomioimiseen liittyen mm. kokouksiin, kiellettyyn tietojenvaihtoon tai yhteistyöhön ja tilastointiin
- Ohje kertoo mitkä ovat seuraamukset ja haittavaikutukset kilpailuoikeudellisten sääntöjen rikkomisesta
- Sisältää ohjeistuksen viranomaisten yllätystarkastusta varten.
- Ohjeessa mainittuja sääntöjä on noudatettava muodollisissa ja epämuodollisissa yhteyksissä

Kartellit

- Kartellit ovat kaikkein vakavimpia kilpailunrajoituksia ja ne ovatkin aina kiellettyjä riippumatta siitä, rajoittavatko ne tosiasiaassa kilpailua vai eivät
- Kiellettyjä ovat mm. seuraavat kilpailijoiden väliset sopimukset ja menettelytavat:
 - Markkinoiden tai asiakkuuksien jakaminen
 - Tuotantomääristä sopiminen
 - Kollektiivinen boikotti
 - Kilpailusta pidättäytyminen
 - Tarjouskilpailussa tarjouksista sopiminen
 - Sensitiivisten tietojen tai liikesalaisuuksien vaihtaminen tai signaloiminen markkinoilla

Kielletty kartelliyhteistyö

- Voi syntyä
 - Nimenomaisella kirjallisella tai suullisella sopimuksella
 - Sopimukseen rinnastuva löyhempi yhteistyö, yhteisymmärrys tai yhdenmukaistettu menettely tai jopa vapaamuotoinen keskustelu
 - Yritysten välisen vapaamuotoisen tietojen vaihdon seurauksena
 - Toimialajärjestön päätöksellä, ohjeella tai suosituksella
 - Suositus, joka voi vaikuttaa jäsenyritysten kilpailukäyttäytymiseen tai yhdenmukaistaa sitä.
 - Sillä, että yritys osallistuu kokoukseen tai muuhun yhteistyöhön, jolla on tosiasiasa kilpailua rajoittava tarkoitus, eikä yritys aktiivisesti irtisanoudu kielletystä yhteistyöstä

Kielletty tietojenvaihto

- Kielletyillä tietojenvaihdolla tarkoitetaan hintoja tai määriä koskevien tietojen tai muiden liikesalaisuusluonteisten tietojen välittämistä kilpailijoiden välillä
 - Yksilöityjä hintoja tai määriä koskevien tulevien tietojen vaihtaminen katsotaan lähtökohtaisesti aina kartelliksi
- Signaointi on yksi kielletyn kilpailuyhteistyön muoto, jossa yritys tai yritysten yhteenliittymä julkistaa median välityksellä tai muuten julkisesti tulevaa käyttäytymistään koskevia tai liikesalaisuusluonteisia tietoja
- Riski kiellettyyn signaointiin kasvaa mitä yksityiskohtaisempia tiedot ovat ja mitä säännöllisemmin niitä julkistetaan tai jos kilpailijat vastaavat omilla ilmoituksillaan

Kokoukset toimialajärjestössä

- Kokouksista on etukäteen laadittava esityslista
- Esityslistalla ei saa olla kiellettyjä aiheita
 - Aiheita, joilla saattaa olla vaikutusta yritysten tulevaan hinta- tai markkinakäyttäytymiseen
- Kokouksissa tulee keskustella ainoastaan aiheista, jotka ovat esityslistalla
 - Mikäli tulee esille muita aiheita, on huolehdittava ettei keskustelu siirry kiellettyihin aiheisiin
- Kokouksissa toimialajärjestön edustajan on huolehdittava, ettei keskustelu ajaudu kiellettyihin asioihin
 - Tarvittaessa puheenvuoro on keskeytettävä ja mikäli keskustelu vastalauseesta huolimatta jatkuisi on kokous keskeytettävä
 - Myös muilla osallistujilla velvollisuus keskeyttää puheenvuoro tarvittaessa
- Kokouksista on aina laadittava pöytäkirja, johon kokouksen kulku ja käsitellyt aiheet on selkeästi dokumentoitu

Mistä ei saa keskustella

- Hinnat (esim. tuotteiden tai palveluiden), maksuehdot
- Hintaan vaikuttavat tekijät, hinnoitteluperusteet, hintakomponentit
- Tiedot joista voi päätellä esim. kustannusrakenteen tai tuottotavoitteen
- Osto- ja myyntimäärät
- Markkinaosuudet
- Tavarantoimittajat ja niiden myyntiehdot
- Myyntialueet
- Hankintalähteet ja ostoalueet

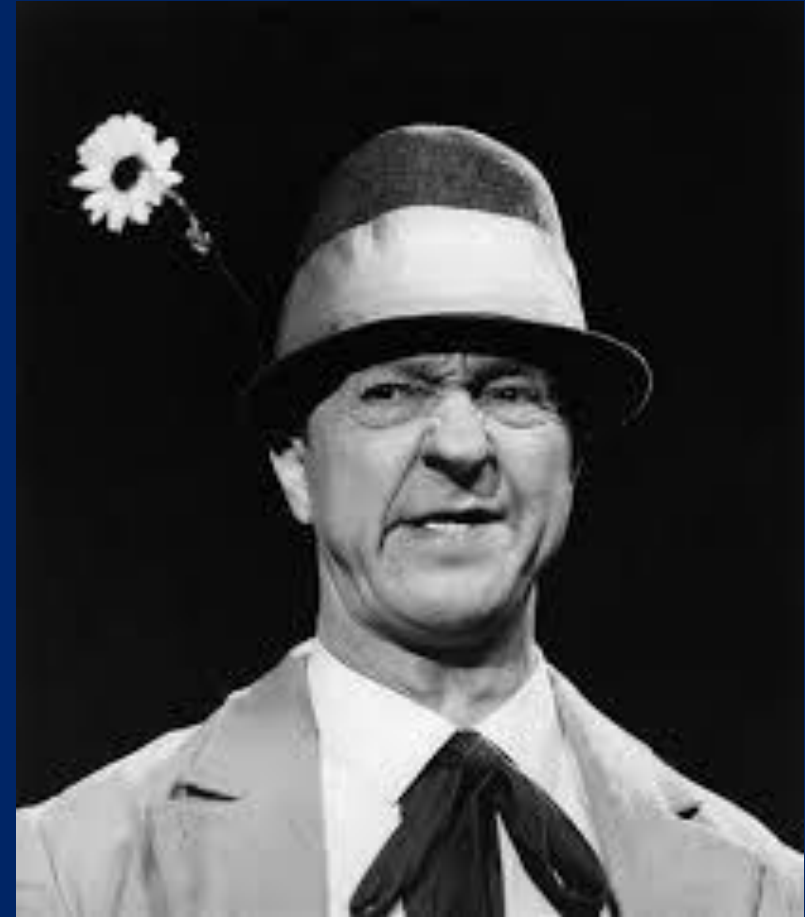
Mistä yleensä saa keskustella

- Yleisistä mielipiteistä ja kokemuksista alalla
- Standardointi ja pitkän tähtäyksen kehitystrendit
- Yhteiset markkinatutkimukset
- Ympäristö- ja turvallisuuskysymykset
- Uusi lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö
 - Ei kuitenkaan yksityiskohtaisesti esim. siitä, miten jokin uudistus tulee vaikuttamaan toimialan yritysten liiketoimintaan tai hintojen kehitykseen
- Koko alan laadunvalvonta
- Koulutus
- Yhteisistä tuotekehitysprojekteista on syytä keskustella juristin kanssa ensin
- **Normaali edunvalvonta, kuten vaikuttaminen lainsäädäntöön ja viranomaistoimintaan on kilpailulainsäädännön näkökulmasta hyväksyttävää**

Rakennusteollisuus

Tietämättömyys kilpailuoikeudellisten säännösten soveltumisesta ei poista menettelyn lainvastaisuutta, eikä riskiä merkittävistä seuraamuksista.

Edunvalvonta

- Edunvalvonnassa on noudatettava kilpailusääntöjä
- Edunvalvonnan nimissä harjoitettu toiminta ei muutu sallituksi, jos se on muutoin itsenäisenä menettelynä kiellettyä
- Mikäli toimialajärjestö aikoo olla yhteydessä hankintayksikköön hankinnan ehtoihin vaikuttaakseen, saattaa menettely sisältää kilpailuoikeudellisen riskin
 - Menettely voi johtaa tarjonnan yhdenmukaistamiseen tai toimialajärjestöjen poissuljentaan hankinnasta
 - Menettely arvioitava huolellisesti etukäteen

Tilastointi (esim. suhdannekatsaukset)

- Arvioinnissa ratkaisevaa tietojen vaihdon ja tilastoyhteistyön sisältö
- Kiellettyä tietojenvaihtoa on informaatio, joka on tuoretta ja yksityiskohtaista ja joka voi vaikuttaa yritysten kilpailukäyttäytymiseen
 - Esim. hinta-, myynti tai kustannustieto
- Toimialajärjestön kautta toteutettu tilastointiyhteistyö on sallittua, mikäli keskenään kilpaileville yrityksille välittyvä tieto on riittävän yleisellä tasolla
 - Yritys voi verrata alan tai alueen kokonaistilastoja omiin tietoihin
 - Yritys ei pysty tiedoista päättelemään yksittäisen kilpailijan tietoja
- Tilastotoiminnasta saatuja luottamuksellisia tietoja käsittelee vain ne henkilöt, jotka tekevät tilastoja ja joiden toimenkuva edellyttää pääsyä tietoihin
- Yritykset eivät saa vaihtaa luottamuksellisia tietoja suoraan
- Viranomaisten toimesta tapahtuva tilastointi ei yleensä ole ongelmallista

Seuraamukset

- Kilpailuvirasto on keskeinen kilpailuoikeudellisia sääntöjä valvova viranomainen
 - Laajat tutkintavaltuudet: voi käynnistää tutkinnan omasta aloitteesta tai ilmiannon perusteella
 - Oikeus kutsua kuultavaksi, suorittaa tarkastus toimialajärjestöjen tai jäsenyritysten tiloissa, oikeus tutkia materiaalia (asiakirjat, sähköpostit)
- Seuraamukset rikkomustilanteissa
 - Seuraamusmaksu, joka voi olla enintään 10 % yrityksen tai toimialajärjestön liikevaihdosta
 - Vahingonkorvaukset vahinkoa kärsineille tahoille
 - Negatiivinen julkisuus
 - Tuomioistuin ja viranomaisprosessin kustannukset
 - Yritysten liiketoiminnan häiriöt
 - Toimialan mainehaitta

Toimialajärjestöille määrättävän seuraamusmaksun laskentaperusteet tiukentuivat vuonna 2021

- Toimialajärjestön kilpailuoikeudellisen rikkomuksen seuraamusmaksun laskentaperusteet
 - Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa otetaan oman liikevaihdon lisäksi niiden toimialajärjestön jäsenten maailmanlaajuinen yhteenlaskettu liikevaihto, jotka toimivat toimialajärjestön rikkomuksesta kärsineellä markkinalla
- Toimialajärjestölle asetetun seuraamusmaksun suorittamisesta voivat jatkossa olla vastuussa myös toimialajärjestöjen jäsenet
 - Mikäli toimialajärjestön rikkomus liittyy sen jäsenten toimintaan, voidaan yhteenliittymän maksamatta jättämä osuus sille määrätystä lainvoimaisesta seuraamusmaksusta periä viimekädessä jäsenistöltä

Seuraamusmaksumahdollisuus myös menettelysääntöjen rikkomistilanteisiin

- Toimialajärjestölle voidaan määrätä seuraamusmaksuja myös kilpailulain menettelysääntöjen rikkomisen perusteella
 - Näitä ovat mm.
 - viranomaistarkastuksen vastustaminen
 - kilpailunrajoituksen selvittämisen yhteydessä asetetun sinetin rikkominen
 - virheellisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen antaminen viranomaiselle
 - pyydettyjen tietojen toimittamatta jättäminen
 - viranomaiskuulemiseen saapumatta jättäminen
 - viranomaisen rikkomus- tai sitoumuspäätöksen taikka väliaikaismääräyksen noudattamatta jättäminen.
- Toimialajärjestöjen tulee myös entistä enemmän kiinnittää huomiota toimintaansa mahdollisen viranomaistutkinnan aikana

Ohjeet viranomaistarkastusta varten

- Tarkastajien saapuessa ota välittömästi yhteyttä omaan esimieheesi ja Rakennusteollisuus RT ry:n nimettyyn kilpailuoikeusyhteyshenkilöön
 - Anu Kärkkäinen Rakennusteollisuus RT ry puh. 050-3376699
- Pyydä esittämään tarkastusmääräys ja henkilöllisyystodistus
- Pyydä tarkastajia odottamaan, kunnes yhteyshenkilö tulee paikalle
- Päästä viranomaiset tarkistettaviin tiloihin
- Älä hävitä tai tuhoa dokumentteja tai muuta materiaalia
- Älä tee mitään sellaista, mikä voitaisiin tulkita tarkastuksen vastustamiseksi
- Pysy rauhallisena
- Ole kohtelias ja tee yhteistyötä tarkastajien kanssa
- Älä kerro tarkastuksesta sen aikana tai sen jälkeen ulkopuoliselle